

DE SEKSUELE ONTWIKKELING VAN HET KIND

Een kind is in wezen open, spontaan en nieuwsgierig. Dat geldt zeker ook op het gebied van seksualiteit. Een kind wil immers weten hoe het gemaakt is en waar het vandaan komt. Als de natuurlijke opwinding en nieuwsgierigheid niet goed gespiegeld worden door de ouders en verzorgers ontstaan blokkades en frustraties met de ons allen bekende gevolgen.

Uit gesprekken met vrienden en cliënten valt op dat er eigenlijk heel weinig bekend is over de ontwikkeling van de seksualiteit bij kinderen. Als wij als volwassenen niet goed weten in welke fase het kind is en wat het voelt, dan kunnen we geen goede spiegel zijn. In plaats van reguleren gaan we het kind dan frustreren.

Mijn eigen geschiedenis is een voorbeeld van hoe een kind onder het bekleemde denken van zijn ouders kan lijden:

Ik ben een jaar of 4 en lig in mijn bed met mijn vuisten stevig tegen mijn mond gedrukt. Ik mag niet huilen, maar het doet zo'n pijn. Ik voel me totaal afgewezen. Mijn moeder sloeg me toen ik met een vriendinnetje aan het spelen was en mijn vader kijkt niet eens meer naar me terwijl ik altijd zijn lievelingetje was....

Ik heb geen duidelijke herinneringen aan wat er precies is gebeurd, maar vanuit de ontwikkelingspsychologie en verschillende flitsen in therapie sessies kan ik me nu een beeld maken van wat er gebeurd moet zijn: het vierjarig kind is aan het ontdekken dat het een meisje is, dat is waanzinnig interessant en opwindend. Natuurlijk heb ik net als alle andere kinderen mijn genitaliën onderzocht, was ik nieuwsgierig naar die van andere kinderen en wilde ik op pappa's schoot hobbelen omdat dat zo'n prettig gevoel geeft.

Mijn moeder vond dat ze met straffen moest verhinderen dat haar dochter een hoer wordt en vader verleidt. Vader schrok zich rot, hij had moeite genoeg zijn eigen seksualiteit te reguleren. In wezen plakten zij hun volwassen angsten op mijn kinderlijke onschuld met het gevolg dat ik me helemaal fout voelde. Voortaan kon ik me maar beter afsluiten van plezierige gevoelens in mijn onderlijf. Dat ik mijn pijn daarover niet kon uiten resulteerde in een blokkade in de keel met later stemproblemen en allerlei ziektes in dit gebied.

Het proces van informatieopslag in het onbewuste begint al in de baarmoeder: Wat voor verhouding heeft de moeder met haar eigen seksualiteit en haar lichaam? Hoe is de seks tijdens de zwangerschap? Welke overtuigingen uit de familielijn zitten in de cellen van de ouders? Nadat het kind geboren is gaat het verder: hoe wordt het aangeraakt? Geniet de moeder van borstvoeding geven en van het zien van het genot van het kind bij het drinken? Mag het kind zelf bepalen hoeveel en wanneer het wil drinken en gekoesterd wil worden, met andere woorden: worden zijn behoeftes serieus genomen? Hoe werd er omgegaan met poep en pies? Voor een kind zijn dat natuurlijke en hoogst interessante zaken. Het poepen wordt nog als genot ervaren. Maar als er rigide regels opgelegd worden, reageert het kind voortaan

met het samenknijpen van de spieren in het bekken. Hoe worden de genitaliën gewassen? Zacht, hard, onverschillig of met overdreven aandacht? Of met een boogje erom heen? Ik heb volwassen mannen zien huilen bij het voelen van de oude pijn dat hun hele kinderlichaam werd gewassen en de penis niet. De boodschap die bij het kind aankomt is dan: dit deel mag niet bestaan. Waarom de neus wel en dit niet – vraagt een kind zich af. Meestal zijn we al voor het bewuster ontdekken van onze geslachtsorganen min of meer geblokkeerd.

Een kind is zo puur, open en sensitief dat het alle informatie uit de woorden en handelingen in zijn omgeving oppikt en verinnerlijkt. Als het voelt dat het in zijn doen of zijn aard afgewezen wordt verliest het zijn vertrouwen in zichzelf en zijn omgeving. Dan gelooft het kind dat er iets fundamenteel fout is met hem, ontwikkelt schaamte en durft zich niet meer op dit gebied te uiten. Afhankelijk van het karakter en de leeftijd gaat het energetisch instorten of zich juist groter maken. Zo beginnen dus twijfel aan zichzelf, angsten, zelfsabotage en chronische spanningen in het lichaam.

Kinderen tussen 3 en 6 jaar beseffen langzamerhand dat er een sekse verschil is, ze spelen doktertje en gaan nieuwsgierig, open, onschuldig en opgewonden op onderzoek uit. De ouders hebben in deze tijd de taak het kind op een gezonde manier te spiegelen en te reguleren zodat het uiteindelijk een harmonische seksuele identiteit kan ontwikkelen.

Daarbij zijn er verschillen in de behoeftes van jongens en meisjes.

Een klein meisje identificeert zich met de moeder en richt zich op gegeven moment op de vader. Hij is (normaal gesproken) de eerste persoon buiten de symbiose met moeder die zij tegenkomt. En hij is anders, dus erg interessant om het aangaan van relaties te oefenen. Als een meisje zegt: “Ik wil met Pappa trouwen” en ze laat daarbij haar genitale opwindings zien, wil zij als kleine vrouw in wording herkend en geaccepteerd worden zonder aan zijn volwassen seksualiteit te appelleren. Hoe kan je als ouder hiermee goed omgaan zonder haar al te hard af te wijzen en te kwetsen?

De boodschap die je als vader door lichaamstaal of in woorden geeft zou moeten duidelijk maken dat je haar ziet en mooi vindt als ontluikend seksueel wezen, maar ook dat je je eigen seksuele behoeftes kan reguleren en deze met je vrouw (in het ideale geval: haar moeder) ultiemt. Dan kan het meisje zich zelfbewust en onafhankelijk ontwikkelen, haar eigen grenzen leren zetten en haar eigen behoeftes leren reguleren. Dan is zij later vrij om een partner te zoeken zonder dat ze van hem verwacht dat hij haar alles geeft wat ze van Pappa niet gehad heeft. De rol van de moeder is die van bevestiging en bescherming op dit gebied. In het ideale geval gaat zij een stapje opzij en geniet als de dochter zo met de vader bezig is, maar ze blijft beschikbaar voor het kind.

Bij een jongen is het iets problematischer, hij kan zich als kleine man niet met moeder identificeren. Hij is in begin ook in een symbiose, maar het is wat verwarrend om de moeder aan de ene kant als voedster en bron en aan de andere kant als vrouw te ervaren waarbij hij zijn ontluikende seksualiteit wil spiegelen. De moeder zou dan het verschil moeten kunnen zien wanneer hij zijn “man-zijn” wil oefenen of gewoon getroost en geknuffeld wil worden. De jongen wil zijn erectieve potentie aan zijn moeder laten zien en verwacht daarbij steun. Het liefst zou hij ook met Mama willen trouwen...

De boodschap die de moeder kan geven is in wezen dezelfde als boven: “Ik vind het prachtig om jou als kleine seksuele man te zien, maar kan mijn eigen behoeftes reguleren en met een volwassen man (ideaal: de vader) ultiemen.”

In eerste instantie voelt het wel als een afwijzing als moeder niet met het kleine ventje wil trouwen, maar al snel richt de jongen zich op de vader om te kijken hoe hij ook een vent kan worden die zo'n ideale vrouw als zijn moeder kan versieren. De vader is dus enorm belangrijk als rolmodel voor het man worden, maar ook voor de steun bij het loskomen uit de symbiose met moeder en het spiegelen voor de ontluikende seksualiteit.

Voor een gezonde ontwikkeling van het kind is het dus van fundamenteel belang dat de ouders zelf een stabiele en gereguleerde seksuele relatie hebben.

Een klein kind houdt onvoorwaardelijk van zijn de ouders. Bij frustratie verdringt het jonge kind de werkelijkheid en zet er als het ware een ideaal naast. Vervolgens vraagt het zich af hoe het zelf ideaal kan worden zodat de ouders van hem zullen houden en hem aandacht en bevestiging geven. Ook probeert het kind de ouders als het ware te helpen om gelukkig te worden en stemt zich af op hun behoeftes waardoor het contact verloren gaat met zijn eigen behoeftes. Dat is het begin van houvast buiten zichzelf zoeken en de wortel van veel relatieproblemen op latere leeftijd.

Als een kind in alle openheid en onschuld zijn vagina of penis aan de ouders laat zien, is dat een daad vanuit vertrouwen en liefde. In de leeftijd rond het vierde jaar ervaart het wel opwinding (als een soort kriebels) in de genitaliën maar zoekt niet naar ontlading zoals een volwassene. In wezen wil het bevestigd en aangenomen worden zodat de opwinding een vervullende stroom in zichzelf kan worden. Als de volwassene echter met afwijzing, ontkenning of straf reageert, sluit het kind het hart af. Het begrijpt immers niet hoezo de andere delen van zijn lichaam wel mogen zijn, maar niet zijn geslacht. Het kan de volwassen gedachten hierover niet begrijpen en ontwikkelt een innerlijke overtuiging dat er iets mis is met seksualiteit, zijn of haar lichaam en of zelfs zijn hele persoon. Er ontstaat schaamte, verwarring en verdriet. Dat is vaak ook de basis voor latere depressie, want als het kind niet mag genieten en onderzoeken, dan verliest het zijn levensvreugde.

Het allerergste op dit gebied is als het kind misbruikt wordt. Dan ontstaat er een blijvende schok, het kind schrikt van de volwassen seksuele lading en wordt bang. De enige optie voor het kind is dan het contact met zijn lichaam totaal af te sluiten met als gevolg grote psychische en lichamelijke problemen in zijn latere leven. De verzorger die geacht wordt het kind te beschermen, ziet het als object voor zijn seksuele behoeftes. Mensen die kinderen misbruiken hebben meestal in hun jeugd soortgelijke ervaringen opgedaan en hun hart afgesloten. Daardoor kunnen zij niet meer voelen wat zij een kind eigenlijk aandoen.

Vanaf 6 jaar tot de prepuberteit is het relatief rustig in de seksuele ontwikkeling, daarna rijpen de geslachtsorganen tot ze klaar zijn voor reproductie. Hormonen brengen de puber uit zijn evenwicht en hij moet leren om met zijn snel groeiende lichaam om te gaan. Dit is een erg kwetsbare periode. De aandacht gaat nu vooral naar de andere sekse om een partner te vinden. Met de eigen sekse worden groepjes gevormd om steun bij elkaar te vinden en over idealen te dromen. In deze tijd hebben jongeren ook de steun van de ouders hard nodig. Ouders moeten nog wel reguleren en grenzen zetten maar ook een bepaalde vrijheid geven en hun kind juist aanmoedigen om zijn blik naar buiten te richten en te experimenteren. De ouder van dezelfde sekse is nu belangrijk voor de identificatie, de andere weer als spiegel voor de andere sekse. Het zou ideaal zijn als de jongere met al zijn vragen over liefde, seks, het lichaam en het andere geslacht bij zijn ouders of verzorgers terecht kan. Als het vertrouwen niet al in de vroegere fase gelegd is, wordt het nu moeilijk. Maar voor ons als ouders die zelf diepe wonden op seksueel gebied hebben is het ook niet makkelijk om houvast te bieden en de goede boodschappen aan onze kinderen door te geven. Het helpt echter om zich de eigen

jeugdgevoelens te herinneren en te delen. In therapie de eigen frustraties bewust worden en zich als het ware “herprogrammeren” is natuurlijk ook een mogelijkheid.

Bij natuurvolkeren zien we rond de puberteit altijd inwijdingsrituelen, de waarde daarvan dringt langzamerhand ook in onze cultuur door. Eigenlijk is er een grotere kring dan 2 ouders (of soms zelf maar 1) nodig om de onstuimige energie van pubers op te vangen en te reguleren. Het is dan ook heel goed om de hele familie daarbij te betrekken, de grootouders van beide kanten als zij nog leven, ooms en tantes enzovoort.

Als een kind zijn ouders als seksuele wezens kan aannemen en verinnerlijken, kan de natuurlijke verbindingsstroom tussen hart en geslacht in stand blijven. Deze stroom hebben we ooit allemaal ervaren en in wezen is dit waarnaar we weer terug verlangen.

In de meeste gevallen hebben we besloten ons hart af te sluiten en de verbinding met de geslachtsorganen te verbreken om onze essentie te beschermen.

Vrouwen houden vaker spanningen in de vagina vast, mannen blokkeren eerder hun hart. Daardoor willen vrouwen meestal eerst hartcontact voor zij een seksuele relatie aangaan, bij mannen is het andersom. Ondergronds blijft echter bij beide sekses het diepe verlangen naar werkelijke verbinding met een ander mens en zo gaan we met onze verwonde zelfwaarde steeds weer op zoek naar de ideale partner die ons dat goede gevoel zal geven. Afhankelijk van onze karakterstructuur gaan we daarbij de seksuele behoeftes ontkennen, of we gaan charmeren, verleiden of concurreren. De partner wordt op die manier echter een object voor de vervulling van behoeftes die eigenlijk bij de ouders horen.

Voorwaarden voor een duurzame relatie zijn dan ook dat een ieder de verantwoording voor zijn eigen behoeftes neemt en zichzelf kan reguleren. Behalve dat we dan tot dieper contact en uitwisseling komen, helpen we ook onze kinderen tot gezonde seksuele wezens opgroeien. Inzicht in hun ontwikkelingsfases is voor een eerlijke seksuele opvoeding erg belangrijk

Dit artikel is geïnspireerd door de Sexual Grounding® theorie van Willem Poppeliers.

Warmond, augustus 2006

Copyright Maya Schrier-Kerstan

www.rodeparel.nl